

Pienienie na ustach.

Kornelia Dzikowska

kuratorka: Anna Walewska

Dokumentacja (fragment) złożona do konkursu
na kuratorski projekt wystawy w Pawilonie Polskim
na 59 Międzynarodowej Wystawie Sztuki
w Wenecji w 2022 r.

KONCEPCJA: Jest dobrze do czasu, aż zacznie być źle. Ten moment przejścia, niesłuchanie trudny do wychwycenia, z jednego stanu do drugiego fascynuje Kornelię Dzikowską. W projekcie konkursowym *Pienienie na ustach / Foaming at the Mouth* artystka próbuje go uchwycić operując konstrukcją, mechanizmem, światłem i przestrzenią.

Zakładamy, że w Pawilonie Polonia powstanie, po lewej od wejścia, wielopoziomowa, przeskalowana fontanna, o oryginalnej formie, z której zamiast wody będzie wydobywać się piana. Fontanna będzie miała surową, „konstrukcyjną” formę pozbawioną oprawy rzeźbiarskiej. Pozostała część wnętrza będzie jednolitym tłem dla angażującej konstrukcji. Pomieszczenie nie będzie niczym przedzielone, zostanie całkowicie wyciemnione. Fontanna będzie „zawłaszczając” pustą przestrzeń poprzez wylewającą się z niej pianę wykraczającą poza obręb instalacji. Widoczne będzie światło odbite od piany, a nie źródło światła zainstalowane w konstrukcji.

Dlaczego piana zamiast wody? Z jednej strony podkreśla to absurd sceny, o który chodzi w założeniach projektu oraz niepewność sytuacji – czy ona jest właściwie realna czy nie? Z drugiej, odnosi się do związków frazeologicznych wyrażających emocje do których nawiązujemy: „bić pianę”, „mieć pianę na ustach”, „toczyć pianę z pyska”, „poczekać aż opadnie piana” (mających swoje odpowiedniki w języku angielskim). Piana na ustach jest też objawem przedawkowania narkotyków oraz wielu chorób m.in. wścieklizny. W projekcie *Pienienie na ustach / Foaming at the Mouth* istotny jest motyw umieszczenia małej architektury (fontanny) w architekturze (Pawilonu).

Efektom na którym nam zależy jest odrealnienie wnętrza, tak aby stało się wyabstrahowaną przestrzenią, niezależną od czasu, miejsca, kontekstu. Być może niekoniecznie rzeczywistą czy fizyczną. Chcemy uzyskać efekt kojarzący się z otchłanią, jakby fontanna była zawieszona w nieograniczonej przestrzeni. Tak aby skala wypełnionego czernią wnętrza nie była możliwa do oszacowania. Zależy nam aby nie określać czym dokładnie jest ta przestrzeń. Fontanna ma nietypową formę, jedynie kolorem nawiązującą do klasycznych realizacji kamieniarskich. Operujemy wielką skalą (wysokość konstrukcji to ok. 4,5 m), kaskadowym układem oraz monochromią przedstawienia. Sytuację będzie tworzył też dźwięk wytwarzanej piany, zapach oraz możliwość dotyku (rozwiązania projektowe w części „SCENARIUSZ”). Naszym celem jest wywołanie wrażenia, że zaraz coś się wydarzy. Uczucie ma być intrygujące, sytuacja angażująca i zastanawiająca dla widza, który nie będzie miał pewności ani gdzie się znajduje, ani w czym uczestniczy. Z jednej strony, może kojarzyć sytuację z dzieciństwem (bańki mydlane). Z drugiej, poczuć zagrożenie ze względu na przestrzeń, brak informacji i dynamizm rozprzestrzeniającej się z fontanny piany, która jakby

„wypychała” otoczenie. Wertykalna forma konstrukcji jest połączeniem tego, co na ziemi z tym, co na górze i wskazaniem, że wszystko się miesza. Chcąc osiągnąć takie wrażenie zależy nam aby równocześnie wywołać przeżycia estetyczne u widza. Scena ma budzić niepokój, ale zarazem ma być fascynująca, wzniosła i piękna. Użyjemy abstrakcyjnego języka, posłużymy się metaforą i kategorią absurdu angażując wszystkie zmysły. Zależy nam na grze wieloznacznością sytuacji, niedopowiedzeniami i skojarzeniami aby uruchomić wyobraźnię odbiorców.

Przygotowując projekt wystawy do Polskiego Pawilonu na 59. Biennale Sztuki w Wenecji chcemy odwołać się do uniwersalnego doświadczenia, które naszym zdaniem dotyczy każdego, kto funkcjonuje w dzisiejszych czasach i które te czasy zarazem najlepiej określa. Biennale traktujemy jako płaszczyznę, która odbija rzeczywistość przez sztukę, wrażliwość, niepokoje, fascynacje i wizje artystek oraz artystów z różnych stron świata. Zbiera i transmituje komunikaty. My identyfikujemy współczesność jako chaos pełen napięć, w którym łatwo stracić kontrolę. Chcemy zwrócić uwagę, że przekraczamy wszelkie granice, które zarazem się zacierają. Praca Kornelii to odbicie nas samych. Instalacja pokazuje świat pozbawiony granic, w którym nie ma zasad, gdzie słowa przestają mieć znaczenie, a ilość bodźców przekracza nasze możliwości przyswajania. Określając stan w taki sposób nie kierujemy się wyłącznie własnymi odczuciami. Dane wskazują, że ilość i skala zaburzeń na tle psychicznym niepokojąco rosną z roku na rok na całym świecie. Napędzany mechanizm eskaluje nasze myśli, lęki, nadzieje, impulsy i pragnienia. Napędza też emocje i presję oraz, paradoksalnie w całym tym natężeniu, samotność i pustkę, które nauczyliśmy się chować udając, że wszystko mamy pod kontrolą, którą w istocie tracimy. Można ten stan ignorować, ale do czasu. Realizacja przedstawia moment kulminacyjny. Artystka nie identyfikuje jego przyczyn. Zwraca uwagę na niebezpieczeństwo sytuacji, w której się znajdujemy oraz, że wszyscy do tego mechanizmu się dokładamy m.in. pozwalając tej sytuacji trwać.

PS: Fontanna oprócz funkcji dekoracyjnych pełniła m.in. funkcje kultowe. Jest to symbol życia i oczyszczenia. Wiąże się z sentymentalizmem polegającym na wrzucaniu do niej monet, co jest gestem odnoszącym się do życzeń czy modlitw w określonej intencji.

Zamierzamy umieścić informację w opisie projektu lub na osobnej tabliczce przed wejściem, że jeśli ktoś zdecyduje się wrzucić pieniądze do fontanny to zostaną one przekazane na wspólnie przez organizatorów wybraną fundację w Polsce.

Ma to na celu mrugnięcie okiem do zwiedzających. Nawiązujemy do takich fontann jak Di Trevi, gdzie przed pandemią wylawiano 3 tys. euro dziennie! Podkreślamy tym działaniem społeczną rolę i możliwości sztuki, co w dzisiejszych czasach wydaje się niebywale istotne.

SCENARIUSZ, wersja skrócona: Projekt *Pienienie na ustach / Foaming at the Mouth* przesuwając akcent z wszystkiego, co nas otacza na człowieka i jego emocje. Przekraczając próg pawilonu widz zobaczy monumentalną instalację składającą się z konstrukcji, mechanizmu i oświetlenia połączoną z całkowicie wyciemnioną przestrzenią. Wydobywająca się z konstrukcji piana będzie wydostawać się poza obszar instalacji. Architektura wnętrza zostanie ujednolicona czernią, dzięki czemu będzie „niewidoczna”. Zależy nam na zaburzeniu percepcji u widza, aby podłoga zlewała się z sufitem, a skala wnętrza była niemożliwa do oszacowania. Chcemy wydobyć sceniczność przedstawienia oraz wykorzystać całą powierzchnię pawilonu uruchamiając ciąg skojarzeń dotyczących tego, czym to miejsce może być. Fontanna będzie przeskalowana, „wypychająca” wewnątrz, a piana ma „zawłaszczać” przestrzeń. Działanie wyraża motyw przewodni projektu: jest dobrze, dopóki nie zacznie być źle (niebezpiecznie). Niebezpieczeństwem jest utrata kontroli. Elementy składowe instalacji:

1. Konstrukcja: umieszczona po lewej od wejścia. Najważniejszym elementem konstrukcji jest rzeźba wykonana z tworzywa żywiczno-akrylowego, której kolor będzie zbliżony do odcienia szarości kamiennych fontann. Rzeźba składa się z pięciu okrągłych elementów o grubości 4,5 centymetra, z rantami o wysokości ok. 6 cm każdy; połączonych ze sobą przez system wsporników stalowych zatopionych w kompozycie oraz chromowane łączenia między poziomami. Wysokość konstrukcji to ok. 4,5 m, a łączna powierzchnia wszystkich poziomów fontanny to ok. 60 metrów kw. Waga konstrukcji to ok. 800 kg plus elementy montażowe / łącznie ok. 1 tony. Konstrukcja zostanie zabezpieczona PPOŻ.

2. Mechanizm: jest odpowiedzialny za gromadzenie, dystrybucję i odpływ wody.

Potrzebujemy trzech zbiorników: na wodę (pojemność: 3000 litrów, wymiar: 500 x 600 x 20 cm); zbiornika z filtrem (o takich samych parametrach, co pierwszy zbiornik) oraz zbiornika na substancję pieniącą o pojemności ok. 300 litrów. Zbiorniki będą połączone z pompą do której będzie zainstalowany wąż. Przeprowadzony wewnątrz konstrukcji będzie dostarczał wodę ze zbiornika na górę fontanny, tak aby dostała się do generatorów piany umieszczonych w górnych okręgach. Zbiorniki, pompa i filtr będą umieszczone pod dolnym poziomem fontanny opartej na 3 wspornikach. Wsporniki przymocowane do dolnego okręgu przechodzą przez kratę antypoślizgową umieszczoną 30 cm nad poziomem podłogi i opierają się na macie ułożonej na posadzce (mata ma za zadanie chronić posadzkę przed pianą i wilgocią, a kraty zwiedzających, dodatkowo ukrywa mechanizm). Opadająca piana będzie ociekać przez kratę prosto do zbiornika z filtrem, skąd po przefiltrowaniu będzie z powrotem pobierana

przez pompę. W konstrukcji będzie ukryta instalacja hydrauliczno-elektryczna, która powstanie w wyniku konsultacji eksperckich. Mechanizm w połączeniu z jednostką sterującą pompą zapewni odpowiednią cyrkulację, która gwarantuje spodziewany efekt. Piana będzie wydobywać się cyklicznie. Proponowany rytm do ustawienia w jednostce sterującej: 5 min. wytwarzania, 3 min. opadania. Szacujemy 10% ubytki wody tygodniowo. Raz w miesiącu zbiorniki będą uzupełniane przez zatrudnioną do tego osobę (serwis). Woda, która nie trafi do zbiornika z filtrem będzie wyparowywać, a jej ewentualny nadmiar będzie usuwany podczas serwisu. Wodę konieczną do stworzenia naszej instalacji pobierzemy z źródła wody znajdującego się przy kanale na wprost Pawilonu. Aby z niego skorzystać wystąpimy o zgodę do Fundacji La Biennale di Venezia. W przypadku odmowy skorzystamy z usług dostawcy. Mając na uwadze konieczność wprowadzania rozwiązań proekologicznych zadamy o recykling wody wykorzystanej w instalacji i po zakończeniu ekspozycji przekazemy ją do portu w Wenecji, gdzie posłuży jako środek myjący łodzie i jachty.

3. Przestrzeń Pawilonu: jest równoważnym elementem instalacji. Nie będzie niczym przedzielona. Będzie całkowicie wyciemniona i pomalowana na czarno. Wykorzystamy rolety aby zasłonić szklany świetlik w dachu Pawilonu. Podłoga będzie czarna dzięki macie zabezpieczającej ją przed wodą i wspomnianej kracie, także w odcieniu czerni oraz czarnym zbiornikom. Zależy nam na efekcie tak jakby tej przestrzeni nie było (efekt „czarnej dziury”).

4. Światło: będzie elementem konstrukcji fontanny, który ma wydobyć i podkreślić jej wszystkie spektakularne aspekty oraz walory estetyczne piany. Musi intrygować, podkreślać charakter sceny i założenia koncepcyjne. Zamierzamy wykorzystać oprawy liniowe hermetyczne, z możliwością gięcia, z mlecznym dyfuzorem. Źródła światła będą zamontowane w okręgach tak aby nie były w polu widzenia osoby obserwującej. To znaczy, że okręgi poniżej linii wzroku będą oświetlone z poziomów górnych okręgów, z których strumień światła jest skierowany do dołu. Okręgi powyżej linii wzroku będą miały źródło światła w górnej części, które skierujemy do góry. Oprawy świetlne mają za zadanie w miękki sposób oświetlać pianę oraz uwydatnić elementy konstrukcji. Zależy nam na ciepłej temperaturze światła. Jeżeli okaże się, że efekt wymaga doświetlenia wykorzystamy dodatkową lampę, którą zamontujemy od góry tak aby nikt nie mógł wejść w kąt świecenia. Widoczne będzie światło odbite od piany, a nie źródło światła.